

Yabancılara Türkçe Ö retimi Sertifika Programına Katılan Ö retmenlerin Mültecilere Yönelik Tutumları,

Attitudes of the Teachers Attending the Teaching Turkish as a Foreign Language Certificate Program towards Refugees

Fatih TANRIKULU*

• Geli Tarihi: 30-11-2018 • Kabul Tarihi: 07-02-2019 • Yayın Tarihi: 22-05-2019

Öz

Bu çalışmanın amacı; Yabancılara Türkçe ö retimi sertifika programına katılan ö retmenlerin, mültecilere/s, ınmacılara karşı tutumları, ve bu tutumları, katılımcıların cinsiyet, branş, mesleki tecrübe, yaş, medeni durum, çalıştıkları kurum de ğerilerine göre de ğerip de ğermediğini belirlemektir. Ara tırmanın örneklemini KSÜ TÖMERde sertifika programına katılan ö retmenler (N:76) olu turmaktadır. Ara tırmada, veri toplama aracı olarak Ommundsen ve Larsen'in (1997) geli tirdi ği (Illegal Aliens Scale), Yelpaze'nin (2018) Türkçeye uyarladığı, 5đi likert tipi öMültecilere/S, ınmacılara Yönelik Tutum Ölçe ği iö kullanılmıştır. Ö retmenler yabancılara Türkçe ö retimine yönelik konular, kapsayan 61 saatlik sertifika programına katılmıştır. Tutum ölçe ği deney grubuna ön test-son test ekleinde uygulanmıştır. Ön test-son testten elde edilen veriler, bağımsız örneklem t-testi ile, de ğeriler Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Ara tırma sonucunda, sertifika programına katılan ö retmenlerin mültecilere/s, ınmacılara karşı tutumlarında anlamlı bir fark oldu ğu; ö retmenlerin cinsiyet, branş, mesleki tecrübe, yaş, medeni durum ve çalıştıkları kurum de ğerilerine göre mültecilere/s, ınmacılara yönelik tutumlarında anlamlı bir de ğerilik olmadı ğı, saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: yabancılara Türkçe ö retimi, mültecilerin e ğitimi, tutum.

Atıf:

Tanrıkuğu, F. (2019). Yabancılara Türkçe ö retimi sertifika programına katılan ö retmenlerin mültecilere yönelik tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 380-393. doi: 10.9779/pauefd.490559

* Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID: 0000-0002-6730-0353, fatih3878@hotmail.com

Abstract

The aim of this study was to examine the attitudes of the teachers attending the Turkish Language Teaching Program towards their refugees / asylum seekers and their attitudes towards gender, branch, occupational experience, age, marital status and institution variables. The sample of the study consisted of teachers who participated in the certificate program at KSU TÖMER (N: 76). In the study, " Attitude Scale for Refugees / Asylum Seekers " which was developed by Ommundsen and Larsen (1997) and adapted by Yelpeze(2018) to Turkish was used as data collection tool. Teachers participated in a 61 hour certificate program covering subjects for teaching Turkish to foreigners. Attitude scale was applied as pre-test-post-test to the experimental group. The data obtained from pretest-posttest were analyzed by dependent sample t-test and the variables were analyzed by Mann Whitney U test. As a result of the study, it was seen that there was a significant difference in the attitudes of teachers and their attitudes towards refugees / asylum seekers according to gender, branch, professional experience, age, marital status and institution variables.

Keywords: teaching Turkish to foreigners, refugees education, attitude.

Cited:

Tanrıkuş, F. (2019). Attitudes of the teachers attending a teaching Turkish as a foreign language certificate program towards refugees. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 380-393. doi: 10.9779/pauefd.490559

Giri

nsanlar zulüm, çat, ma ve iddet olaylar, gibi sebeplerle ya ad, , yerleri terk etmek zorunda kalmaktadırlar (Kartal ve Ba ç., 2014; Er ve Bayındır, 2015). Özellikle son dönemlerde yaşanan insani krizler kitlesel göçlere sebep olmuştur. Bu göçlerden biri de Suriye iç savaşından kaynaklı, yaşanan büyük göçtür (Kartal ve Ba ç., 2014; Tunç, 2015; Hopyar, 2016). Mart 2011'de çıkan iç savaş, sivil savaşı nedeniyle birçok insan göç etmek zorunda kalmıştır (Poyraz, 2012; Uzun ve Bütün, 2016; Kılıç, Çepni ve Kılıç, 2017). Göç eden sığınmacılar daha çok Türkiye, Ürdün, Lübnan ve Irak gibi yakın ülkeleri tercih etmiştir (Kabaklar, 2016). Türkiye konumu gereği (Deniz, 2009; Kara ve Korkut, 2010) bu göçlerden en çok etkilenen ülke olmuştur (Poyraz, 2012). Türkiye'nin tutumu (Nurdoğan, Dur ve Öztürk, 2016) sığınmacı sayısının artmasıyla, 4 milyon ile dünyada en fazla mülteci nüfusuna sahip ülke durumuna gelmiştir (UNHCR, 2018). 3.554.072'sini Suriyelilerin oluşturduğu mültecilerin (UNHCR, 2018) 716.496'sı, ikamet izni almış ve Türkiye'ye yerleşmiştir (GGM, 2018). Ancak Türkiye'ye yerleşen mültecilerin ve sığınmacıların sorunları, devam etmektedir. Birçok sorunla karşılaşan mültecilerin öncelikli sorunları, arasında eğitim ve dil sorunu bulunmaktadır (Er ve Bayındır, 2015; Eker ve Aslan, 2015; Kara, Yiğit ve Arman, 2016). Eğitim ve dil sorununun çözümü toplumsal kaynaklı, birçok sorunun çözümüne ve mültecilere karşı olumlu bir bakış açısı, olumsuzlaşma, yardımcı olacaktır.

Mültecilerle İlgili Sorunlar

Uluslararası sorun haline gelen mültecilerden (Önen, Güneş, Türeme ve Açı, 2014; Er ve Bayındır, 2015) hem devletler hem de mültecilerin kendileri olumsuz yönde etkilenmektedir. Sığınmacıların ülkelerde ekonomik, sosyal, kültürel sorunlarla karşılaşarak, yaşamakta oldukları (Er ve Bayındır, 2015). Barınma, işsizlik, sosyal destek yoksunluğu, yetkililerden bilgi alamama, ayrımcılık, taciz (Kartal ve Ba ç., 2014), sağlık sorunları, (Korkmaz, 2014), psikolojik sorunlar (Deniz, 2009; Önen, Güneş, Türeme ve Açı, 2014; Eker ve Aslan, 2015) ön yargı, kaynaklı, iddet ve ayrışma (Koluk, 2009) mültecilerin yaşadığı belli başlı sorunlar arasındadır. Bu sorunlar yaşanırken diğer taraftan da sığınmacıların ülkenin halkı tarafından olumsuz bakış açısı ve tutumlara maruz kalabilmektedirler. Halk mültecileri toplumsal, bireysel ve yerleşim yeri açısından bir tehdit olarak görmektedir (Tunç, 2015). Yerli halkın çoğunluğu (%66,9) Suriyelilerin Türkiye'ye uyum sağlayamayacağına (Erdoğan, 2014) işsizlik, enflasyon gibi olumsuzluklara sebep olacaklarını düşünmektedir (Kabaklar, 2016).

Sorunlardan en çok etkilenen mülteci kesimi eğitim çağındaki çocuklardır (Eker ve Aslan, 2015; Kılıç, Çepni ve Kılıç, 2017). Çocukların eğitim çağında olması ve başka bir ülkeye göç etmeleri hem kendileri hem de göç ettikleri devlet için sorun teşkil etmektedir. Bu yüzden mülteci çocukların yaşadığı en önemli sorunları arasında eğitim gelmektedir (Kılıç, Çepni ve Kılıç, 2017; Çobaner, 2015). Sığınma süresinin belirsiz olması, eğitim sorununu daha da önemli hale getirmiştir (Seydi, 2014). Eğitim sorununun halledilmesi ileride yaşanabilecek birçok sorunun önüne geçecektir (Er ve Bayındır, 2015) ve mültecilerin toplumsal yaşam uyumunu kolaylaştıracaktır (İkbal, Babahan, Şahin ve Balkar, 2016). Mülteci çocukların eğitim almaması, özellikle toplumsal sorunları, kaçınılmaz hale getirecektir. Devlet bu sorunun çözümü için hem devlet okullarında hem de geçici eğitim merkezlerinde Suriyeli öğrencilere eğitim imkânı sağlayarak (İkbal, Babahan, Şahin ve Balkar, 2016; Mercan Uzun ve Bütün, 2016) mevcut 976 bin 200 Suriyeli öğrencinin 610.278'ini (%62,52'si) eğitime dahil

etmi tir (MEB, 2018). Yüksek ö renime devam eden 20000 üzerinde ö rencinin e itimi de UNHCR ve Yurtd, , Türkler ve Akraba Topluluklar Ba kanl, , (YTB) ile yap,lan i birli i ile yürütölmektedir (UNHCR, 2018). Devlet eliyle yürütölen bu e itim faaliyetleri e itim sorununu büyük ölçüde çözmü durumdad,r.

Dil Sorunu

Mültecilerin e itim alan,nda ve toplumsal alanda en fazla ya ad, , sorun dil sorunudur (eker ve Aslan, 2015; Kara, Yi it ve A ,rman, 2016). Saha ara t,rmalar, mültecilere yönelik olumsuz tepkilerin dil, kültür ve ya ay, fark,ndan kaynakland, ,n, göstermi tir (Tunç, 2015; Orhan ve Gündo ar, 2015). Ürdün, Lübnan, Irak ve M,s,r gibi ö lkelerde mültecilerin ana dilleri Arapça iken Türkiye'de farklı bir dil konu ulmaktadır (Akkaya, 2013). Kendi dillerinin konu uldu u ö lkelerde sorun ya amayan mülteciler ba ka dillerin konu uldu u ö lkelerde sorun ya amaktadırlar. Dil sorunu hem sosyal hayatta hem de di er alanlarda mültecilerin kar ,s,na ç,kmaktadır (Uzun ve Bütün, 2016). Mülteciler e itim sürecinde de dil ve ileti im sorunları,yla s,k kar ,la maktadır (Sar,ta , ahin ve Çatalba , 2016). Dil sorununun temel ihtiyaçlar kadar önemli bir sorun oldu u görölmektedir (Akkaya, 2013; Kara, Yi it ve A ,rman, 2016). Türkçenin e itimine öncelik verilmesi mültecilerin sosyal uyumunu kolayla t,racak (Tunç, 2015) ve birçok sorunu ortadan kald,racaktır.

E itimde kar ,la ,lan bir di er önemli problem ise e iticilerin niteli idir. Yap,lan çal, malar ö retmenlerin yabancılar,n e itiminde ve dil ö retiminde problem ya ad,klar,n,, bu konuda yetersiz oldukları,n, göstermi tir (Er ve Bay,nd,r, 2015; Mercan Uzun ve Bütün, 2016; Ta tekin, Bozkurt Yükçü, zo lu, Güngör, I ,k Uslu ve Demircio lu, 2016). Ö retmenlerin, yabancı, ö rencilerin e itiminde yetersiz olmaları,n,n e itim ortam,nda ya anabilecek problemlerin ç,kması,na sebep olaca ,, ö rencilere kar , davran, lar,n, ve bak, aç,lar,n, da olumsuz yönde etkileyece i dü ünülmelidir. Daha önce yap,lan ara t,rmalar da e iticilerin mültecilere yönelik olumsuz tutum içinde oldukları,n, göstermi tir (Topkaya ve Akda , 2016; Kara, Yi it ve A ,rman, 2016). Ö rencilerin topluma uyum sa layabilmeleri, ya ad,klar, olumsuzluklardan kurtulmaları, ö retmenlerin yakla ,mları,yla yak,ndan ilgilidir (Sa lam ve Kanbur, 2017). Bu yakla ,m,n arzulanmış düzey ve ekilde olması, için yabancılar,e itim verecek ö retmelerin belli bir e itim sürecinden geçmeleri gerekmektedir. Buna amaca yönelik Türkçe ö retimi sertifika programları, düzenlenmektedir. Sertifika program, yabancı, dil ö retimine yönelik strateji yöntem ve teknikler yan,nda, ö rencilere yakla ,m ve bak, aç,s, gibi teorik ve uygulamalı, derslerden oluşmaktadır (Yayl, ve Yayl,, 2009). Program,n içeri i ö retmenlerin ö rencilere bak, aç,lar,nda olumlu bir tutum de i ikli i göstermeleri aç,s,ndan da etkili olabilir. Ara t,rma, sertifika program,n,n ö retmenlerin tutumuna etkisini tespit etmeyi amaçlam, t,r. Bu amaç do rultusunda a a ,daki sorulara cevap aranm, t,r:

1. Yabancılar Türkçe ö retimi sertifika program,na kat,lan ö retmenlerin mültecilere/s, ,nmac,lara yönelik tutumları,nda ön test- son test puanları, arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Ö retmenlerin; cinsiyet, bran , mesleki tecrübe, ya , medeni durumu, çal, t, , kurum de i kenlerine göre mültecilere/s, ,nmac,lara yönelik tutumları,nda anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Ara tırma deneysel ara tırma modellerinden ön test-son test tek deney gruplu desene göre tasarlanm, t,r.

Çal, ma Grubu

Ara tırman,n örneklemini, GEMøde ve MEB okullar,nda mültecilere ö retmenlik yapan, 2017-2018 e itim-ö retim y,l,nda Kahramanmara Sütçü mam Üniversitesi TÖMERøde Yabanc,lara Türkçe Ö retim Sertifika Program,na kat,lan (N=76) Türkçe ve s,n,f ö retmenleri olu turmaktadır.

Veri Toplama Arac,

Ara tırmada veri toplama arac, olarak Ommundsen ve Larsenø in (1997) ø(Illegal Aliens Scale)ö geli tirdi i, Yelpaze'nin (2018) Türkçeye uyarlad, , øMültecilere/S, ,nmac,lara Yönelik Tutum Ölçe iø kullan,lm, t,r. Tutum ölçe inin ilk bölümünde ö retmenlerin cinsiyetlerini, bran lar,n,, mesleki tecrübelerini, ya lar,n,, medeni durumlar,n, ve çal, t,klar, kurumu belirlemeye yönelik sorulara yer verilmi tir. İkinci bölümünde 5di likert tipi tutum ölçe i kullan,lm, t,r. Geli tirilen tutum ölçe inin tek faktörlü 26 maddeden olu an bir ölçek oldu u bildirilmi tir. Ölçe in Türkçeye uyarlanmas, sonucunda güvenilirlik katsay,s, (Cronbach alpha) .92 olarak bulunmu tur (Yelpaze, 2018). Mevcut çal, madaki örnekleme güvenilirlik katsay,s, (Cronbach alpha) .88 olarak belirlenmi tir.

Verilerin Toplanması,

Kat,l,mc,lara, sertifika program,ndan önce øMültecilere/S, ,nmac,lara Yönelik Tutum Ölçe iø ön test olarak uygulanm, t,r. Sertifika program, dört haftal,k süre içerisinde 61 saatlik teorik ders, ders gözlemleri ve uygulamal, ders olarak tamamlanm, t,r. Teorik k,sm,nda yabanc,lara Türkçe ö retiminin ilkeleri, strateji, yöntem ve teknikler, beceri ö retimi, yabanc,lara Türkçe ö retiminde kar,la ,lan sorunlar ve çözüm önerileri gibi konular i lenmi tir. Bu konular ö retmenlerin tutumlar,n, de i tirebilecek nitelikte içeri e sahip konulard,r. Sertifika program, sonras,nda kat,l,mc,lara øMültecilere/S, ,nmac,lara Yönelik Tutum Ölçe iø son test olarak uygulanm, t,r.

Verilerin Analizi

Mültecilere/S, ,nmac,lara Yönelik Tutum Ölçe i øne ait ön test-son test uygulamas,ndan elde edilen veriler ba ,ml, örneklem t-testi ile analiz edilmi tir. Ölçe in birinci k,sm,nda yer alan cinsiyet, bran , mesleki tecrübe, ya , medeni durum, çal, t, , kurum de i kenlerinden elde edilen veriler Mann Whitney U testi ile analiz edilmi tir.

Bulgular

Bu bölümde ara tırma sonucu elde edilen bulgular verilmi tir. Tutum ölçe i ön test-son test sonuçlar,, daha sonra s,rayla; cinsiyet, bran mesleki tecrübe, ya , medeni durum, çal, t, , kurum de i kenleri verilmi tir.

Tablo 1. Mültecilere/s, yabancılar yönelik tutum ölçeğinin ön test-son test karşılaştırılması için t-testi sonuçları,

Ölçüm	N	$\bar{X}$	s	t	p
Ön test	76	64,84	5,48086	-31,833	,000**
Son test	76	84,85			

**p<0.001

Mültecilere/S, yabancılar Yönelik Tutum Ölçeği test puanları incelendiğinde ön test puan ortalaması 64,84, son test ortalaması 84,85 olduğu görülmüştür. Yabancılar Türkçe Öğretimi Sertifika Programına katılan öğretmenlerin başlıca örnekleme t-testi analiz sonucuna göre ön test-son test puanlarına göre mültecilere/s, yabancılar karşı tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyetleri de dâhil kenine göre mültecilere/s, yabancılar yönelik tutumları için Mann Whitney U analiz testi sonuçları,

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	u	p
Ön test	Erkek	14	30,61	428,50	323,500	,138
	Kadın	62	40,28	2497,50		
Son test	Erkek	14	33,00	462,00	357,000	,302
	Kadın	62	39,74	2464,00		

**p < 0.05

Mültecilere eğitim veren öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, mültecilere/s, yabancılar karşı tutumlarında fark olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Test sonucunda; hem ön test puanı (U = 323,500; p < 0.05) hem de son test puanı (U = 357,000; p < 0.05) anlamlı düzeyde farklılaşmıştır, görülmüştür.

Tablo 3. Katılımcıların branşları da dâhil kenine göre mültecilere/s, yabancılar yönelik tutumları için Mann Whitney U testi analiz sonuçları,

	Branş	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	u	p
Ön test	Sınıf Öğretmeni	63	38,34	2415,50	399,500	,890
	Türkçe	13	39,27	510,50		
Son test	Sınıf Öğretmeni	13	38,62	2433,00	402,000	,918
	Türkçe	76	37,92	493,00		

**p < 0.05

Mültecilere eğitim veren öğretmenlerin branşlarına göre, mültecilere/s, yabancılar karşı tutumlarında fark olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Test sonucunda; hem ön test puanı (U = 399,500; p < 0.05) hem de son test puanı (U = 402,000; p < 0.05) anlamlı düzeyde farklılaşmıştır, görülmüştür.

Tablo 4. Katılımcıların mesleki tecrübesi de dâhil kenine göre mültecilere/s, yabancılar yönelik tutumları için Mann Whitney U testi analiz sonuçları,

	Mesleki Tecrübe	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	u	p
Ön test	1-3 YIL	69	37,81	2609,00	194,000	,393
	4-6 YIL	7	45,29	317,00		
Son test	1-3 YIL	69	37,43	2582,50	167,500	,183
	4-6 YIL	7	49,07	343,50		

**p < 0.05

Mültecilere e itim veren ö retmenlerin mesleki tecrübelerine göre, mültecilere/s, ,nmac,lara kar , tutumlar,nda fark olup olmad, ,n, belirlemek için Mann Whitney U testi yap,lm, t,r. Test sonucunda; hem ön test puan,n,n (U =194,000; p <0.05) hem de son test puan,n,n (U = 167,500; p < 0.05) anlaml, düzeyde farklıla mad, , görülmü tür.

Tablo 5. Kat,l,mc,lar,n öya ö de i kenine göre mültecilere/s, ,nmac,lara yönelik tutumlar,na ili kin Mann Whitney U testi analiz sonuçlar,

	Ya	N	S,ra Ortalamas,	S,ralar Toplam,	u	p
Ön test	21-25	41	37,51	1538,00	677,000	,673
	26-30	35	39,66	1388,00		
Son test	21-25	41	37,29	1529,00	668,000	,606
	26-30	35	39,91	1397,00		

**p < 0.05

Mültecilere e itim veren ö retmenlerin ya a göre, mültecilere/s, ,nmac,lara kar , tutumlar,nda fark olup olmad, ,n, belirlemek için Mann Whitney U testi yap,lm, t,r. Test sonucunda; hem ön test puan,n,n (U =677,000; p <0.05) hem de son test puan,n,n (U = 668,000; p <0.05) anlaml, düzeyde farklıla mad, , görülmü tür.

Tablo 6. Kat,l,mc,lar,n ömedeni durumö de i kenine göre mültecilere/s, ,nmac,lara yönelik tutumlar,na ili kin Mann Whitney U testi analiz sonuçlar,

Medeni Durumu		N	S,ra Ortalamas,	S,ralar Toplam,	u	p
Ön test	Bekar	64	39,79	2546,50	237,500	,086
	Evli	11	27,59	303,50		
Son test	Bekar	64	39,24	2511,50	272,500	,233
	Evli	11	30,77	338,50		

**p < 0.05

Mültecilere e itim veren ö retmenlerin medeni durumuna göre, mültecilere/s, ,nmac,lara kar , tutumlar,nda fark olup olmad, ,n, belirlemek için Mann Whitney U testi yap,lm, t,r. Test sonucunda; hem ön test puan,n,n (U =237,500; p < 0.05) hem de son test puan,n,n (U = 272,500; p < 0.05) anlaml, düzeyde farklıla mad, , görülmü tür.

Tablo 7. Kat,l,mc,lar,n öçal, t, , kurumö de i kenine göre mültecilere/s, ,nmac,lara yönelik tutumlar,na ili kin Mann Whitney U testi analiz sonuçlar,

Çal, t, , Kurum		N	S,ra Ortalamas,	S,ralar Toplam,	u	p
Ön test	lkokul	23	29,17	671,00	387,000	,948
	Ortaokul	34	28,88	982,00		
Son test	lkokul	23	26,59	611,50	335,500	,366
	Ortaokul	34	30,63	1041,50		

**p < 0.05

Mültecilere e itim veren ö retmenlerin çal, t, , kuruma göre, mültecilere/s, ,nmac,lara kar , tutumlar,nda fark olup olmad, ,n, belirlemek için Mann Whitney U testi yap,lm, t,r. Test sonucunda; hem ön test puan,n,n (U =387,000; p <0.05) hem de son test puan,n,n (U = 335,500; p < 0.05) anlaml, düzeyde farklıla mad, , görülmü tür.

Tart, ma

Bu çal, ma, Yabanc,lara Türkçe Ö retimi Sertifika Program,n,n, ö retmenlerin mültecilere/s, ,nmac,lara tutumlar,na etkisini tespit etmeyi amaçlam, t,r. Ara t,rma sonucunda ö retmenlerin mültecilere/s, ,nmac,lara olan tutumlar,nda ön test-son test puan,na göre anlaml, bir de i imin oldu u görülmü tür. Kat,l,mc,lar,n; cinsiyet, bran , mesleki tecrübe, ya , medeni durum ve çal, t,klar, kurum gibi de i kenlerine göre hem ön test hem de son test sonuçlar,na göre anlaml, düzeyde bir farklıla ma olmad, , görülmü tür.

Deney öncesinde kat,l,mc,lar,n mültecilere bak, aç,lar,na yönelik ortalamalar,n dü ük oldu u görülmektedir. Bu durum ö retmenlerin mültecilere/s, ,nmac,lara bak, aç,lar,n,n olumsuz oldu unu göstermektedir. Yap,lan di er çal, malarda da e itimcilerin mültecilere olumsuz bak, aç,s,na sahip oldu u görülmü tür (Kara, Yi it ve A ,rman, 2016; Topkaya ve Akda , 2016). Yabanc,lar,n e itimi konusunda e itim almayan ö retmenlerin sorunlar ya ayaca , ve buna yönelik olumsuz tutum geli tirece i söylenebilir. E itimcilerin olumsuz bak, aç,s,na sahip olmaları, yabanc, ö rencilere e itim verebilecek düzeyde e itim almamaları, ile ba da t,r,labilir. Önceki çal, malar,n bulgular, da ö retmenlerin yabanc, ö rencilerin e itimi konusunda yetersiz oldukları,n, göstermi tir (Er ve Bay,nd,r, 2015; Mercan Uzun ve Bütün, 2016; Ta tekin ve di erleri, 2016). Bu sorunun giderilmesi için sertifika programlar, ve devlet destekli benzer e itim programlar,, mülteci çocuklar,n e itimine yönelik hizmet içi e itim kurslar, düzenlenebilir (Er ve Bay,nd,r, 2015). Yabanc,lar,n e itimine yönelik al,nan e itim ö retmenlerin daha uzmanca bir yakla ,mda bulunmalar,n, sa layacaktır. Mülteci ö rencilerin yeterince e itim alabilmeleri, olumsuzluklar, unutulmalar, ya ama tutunabilmeleri, ortama uyum sa layabilmeleri, ya ad,klar, ülkeye sevgi besleyebilmeleri ancak ö retmenlerin bilinçli ve uzman yakla ,mlar,yla a ,labilir (Sa lam ve Kanbur, 2017).

Yabanc,lara Türkçe Ö retimi Sertifika Program, ö retmen tutumlar,n, etkilemi ve mültecilere olumlu bir bak, aç,s, olu turmu tur. Olumlu tutumun olu mas,nda yabanc,lara dil ö retiminde strateji, ilke, yöntem ve tekniklere yönelik derslerin etkili oldu u söylenebilir. Temel dil becerilerinin ö retimi, yabanc,lara Türkçe ö retiminde kar ,la ,lan sorunlar gibi konular,n ö retmene hem teorik hem de pratik anlamda faydal, oldu u dü ünülmektedir. Türkçeyi nas,l ö retece ini bilen ve e itim ortam,nda nas,l bir strateji, yöntem ve teknik kullanaca ,n, ö renen ö retmenin daha az sorunla kar ,la aca , bir gerçektir. Ö retmen, kar ,la ,lan sorunlar, hangi strateji, yöntem ve teknikle çözece ini bildi i için sorunlar, en k,sa yoldan çözebilecektir. Bu sayede ö rencilere kar , daha az olumsuz tutum geli tirecektir.

Bir di er bulgu ise kat,l,mc,lar,n; cinsiyet, bran , mesleki tecrübe, ya , medeni durum ve çal, t,klar, kurum de i kenlerine göre tutumlar, üzerinde anlaml, bir farklıla ,n olmad, ,d,r. Cinsiyetin duygusal boyutunun, bran a göre al,nan e itim fark,n,n, mesleki tecrübenin sorunlar, a mada, ya ,n ve medeni durumun insan ili kilerinde, çal, ,lan kurumun ortam,ndan ve hedef kitleden kaynakl, tecrübelerin tutum üzerinde etkili olabilece i dü ünülebilir. Ancak sertifika program,n,n de i kenler üzerinde etkili olmad, , görülmü tür. Bu durum e itimcilerin lisans mezunu olmaları, ve belli bir birikime sahip olmaları,yla aç,klanabilir. Kat,l,mc,lar,n lisans düzeyindeki e itimleri her ne kadar yabanc,lara Türkçe ö retimi ve yabanc,lar,n e itimi üzerine olmasa da al,nan e itimin olay ve olgulara kar , mant,kl, tav,r geli tirdiklerini ortaya koyar niteliktedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu ara tırma, Yabanc,lara Türkçe Ö retimi Sertifika Program,n,n ö retmenlerin mültecilere/s, ,nmac,lara yönelik tutumlar,na etkisiyle s,n,rl,d,r. Sertifika program, daha çok dil e itimine odakland, , için derslerin a ,rl, , dil üzerinedir. Yap,lacak e itimlerin kapsam,n,n daha da geni letilmesi, farklı disiplinlerde de e itim verilmesi gerekti i görülmü tür. Dil ö retiminin yan,nda s,n,f yönetimi, e itim psikolojisi gibi disiplinlerin de verilen programlarda yerini almas,n,n daha iyi olaca , dü ünülmektedir. E itimin önemli bir parçası, olan payda lar,n da buna benzer e itimlere kat,lmas, sa lanabilir. Yabanc,lara Türkçe ö retimi yan,nda di er bran , disiplin ve payda lara yönelik çal, malar da yap,labilir.

Ö retmenlerin yan, s,ra e itimin di er payda lar,n,n bu gibi e itimlere kat,lmas, gerekti i söylenebilir. Ö retmenin tutumunun yan,nda payda lar,n tutumunun da olumlu olmas,n,n yabanc,lar,n e itiminde daha etkili olabilece i dü ünülebilir.

Kaynakça

- Akkaya, A. (2013). Suriyeli mültecilerin Türkçe alg,lar,. Ekev Akademi Dergisi, 56(56), 179-190.
- Akp,nar, T. (2017). Türkiye'deki suriyeli mülteci çocuklar,n ve kad,nlar,n sosyal politika ba lam,nda ya ad,klar, sorunlar. *Balkan ve Yak,n Do u Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(03),16-29.
- Balkar, B., ahin, S. ve I ,kl,-Babahan, N. (2016). Geçici e itim merkezlerinde (GEM) görev yapan Suriyeli ö retmenlerin kar ,la t,klar, sorunlar. *E itimde Kuram ve Uygulama*, 12(6), 1290-1310.
- Çobaner, A. A. (2015). Çocuk Haklar, Ba lam,nda Suriyeli Mülteci Çocuklar,n Haberlerde Temsili. *Marmara leti im Dergisi*, (24), 27-54.
- Deniz, O. (2009). Mülteci hareketleri aç,s,ndan Van kentinin durumu ve kentteki mültecilerin demografik profili. *Do u Co rafya Dergisi*, 14(22), 187-204.
- Er, A. R. ve Bay,nd,r, N. (2015). İkokula giden mülteci çocuklara yönelik s,n,f ö retmenlerinin pedagojik yakla ,mlar,. *Uluslararası, Sosyal ve E itim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 175-185.
- Erdo an, M. (2014). Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum. HUGO (Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Ara t,rmalar, Merkezi).
- Ero lu, Ö. B. ve Gülcan, G. M. (2016). Göçle gelen ailelerin ve çocuklar,n,n e itim sorunlar, (Mersin li Örne i). K. Beycio lu, N. Özer, D. Ko ar, . ahin (Ed.), E itim Yönetimi Ara t,rmalar, içinde (ss. 219-238). Ankara: Pegem Akademi. 1. Bask,. DOI: 10.14527/978-605-318-393-8.
- G GM, (2018). kamet izinleri. (http://www.goc.gov.tr/icerik6/ikamet-izinleri_363_378_4709_icerik, 24 Eylül 2018 tarihinde eri ldi.
- Hopyar, Z. (2017). Avrupa'n, Mülteci Politikas,. *Uluslararası, Politik Ara t,rmalar Dergisi*, 2(3),59-67.
- Kabaklarl,, E. (2016). Mülteci Ak,m,n, Belirleyen Faktörlerin Makro Ekonomik Panel Veri Analizi (Ortado u ve Türkiye). *Aksaray Üniversitesi ktisadi ve dari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 56-60.
- Kara, Ö. T., Yi it, A. ve A ,rman, F. (2016). Çukurova Üniversitesi Türkçe ö retmenli i bölümünde okuyan ö rencilerin Suriyeli mülteci kavram,na ili kin alg,lar,n,n incelenmesi. *E itimde Kuram ve Uygulama*, 12 (4), 945-961.
- Kara, P. ve Korkut, R. (2010). Türkiye'de göç, iltica ve mülteciler. *Türk dare Dergisi*, 467(1), 153-162.
- Kartal, B. ve Ba ç,, E. (2014). Türkiye'ye yönelik mülteci ve s, ,nmac, hareketleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2). 275-299.
- K,lcan, B., Çepni, O. ve K,l,nç, A. Ç. (2017). Mülteci ö rencilere yönelik tutum ölçe inin geli tirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1045-1057.
- Koluk,r,k, S. (2009). Mülteci ve s, ,nmac, olgusunun medyadaki görünümü: Medya politi i üzerine bir de erlendirme. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 8(1), 1-20.

- Korkmaz, A. Ç. (2014). Sığınmacıların sağlık ve hemirelik hizmetlerine yarattığı sorunlar. *Sağlık ve Hemirelik Yönetimi Dergisi*, 1(1), 37-42.
- Kutlay, M. ve Akcalı, Ö. (2015). Mülteci krizi ve Türkiye-AB ilişkilerinde eksen kayması, riski. *UAK Analiz*, 21, 2016.
- MEB (2018). <http://www.meb.gov.tr/bakan-yilmaz-608-bin-suriyeli-cocugun-egitime-erisimi-saglanmistir/haber/15549/tr>, 24 Eylül 2018 tarihinde erişildi.
- MEB, (2018). Geçici koruma kapsamındaki öğrencilerin eğitim hizmetleri. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_ays_dosyalar/2018_07/16101622_13-07-2018__Ynternet_BYlteni.pdf, 24 Eylül 2018 tarihinde erişildi.
- Mercan Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karışıklıkları, sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- Nurdoğan, A. K., Durmuş, B. ve Öztürk, M. (2016). Türkiye'nin Mülteci Sorunu ve Suriye Krizinin Mülteci Sorununa Etkileri. *Hayat Dergisi Ekonomi Hukuk ve Sosyal Politika*, 2(4), 217-238.
- Ommundsen, R. ve Larsen, K. S. (1997). Attitudes toward illegal aliens: The reliability and validity of a Likert-type scale. *The Journal of Social Psychology*, 137(5), 665-667.
- Orhan, O. ve Gündoğar, S. S. (Ed.). (2015). *Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri*. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, ORSAM- TESEV Rapor No: 195, Ankara.
- Önen, C., Güneş, G., Türeme, A. ve Açı, P. (2014). Bir mülteci kampında yaşayan Suriyelilerde depresyon ve anksiyete durumu. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 223-230
- Poyraz, Y. (2012). Suriye vatandaşlarının geçici korunması ve uluslararası mülteci hukuku. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(2), 53-69.
- Salam, H. ve Kanbur, N. (2017). Sığınmacı öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumları, niçin değilkenler açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 310-323.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaşı, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılacak sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208-229.
- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitime sorunlarının çözümüne yönelik izlediği politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-305.
- Şeker, B. D. ve Aslan, Z. (2015). Eğitim sürecinde mülteci çocuklar: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 86-105.
- Taşkın, E., Yüksek, B., Zorlu, A., Güngör, S., Uslu, A. E. I. ve Demircioğlu, H. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin çok kültürlü eğitime yönelik tutumları ve algıları, incelenmesi. *HU GSES The Journal of Educational Research*, 2(1), 1-20.
- Topkaya, Y. ve Akdağ, H. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarındaki Suriyeli sığınmacıların hakkındaki görüşleri (Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği). *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 767-786.
- Tunç, A. (2015). Mülteci davranış ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- Ünal, S. (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Başlamada Yabancı, Göçmen ve Mülteci Deneyimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(3), 65-89.
- UNHCR, (2018). Eğitim, <http://www.unhcr.org/tr/egitim>, 24 Eylül 2018 tarihinde erişildi.
- UNHCR, (2018). UNHCR Türkiye: Kilit veriler ve sayıları. (<http://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>), 24 Eylül 2018 tarihinde erişildi.
- UNHCR, (2018). Turkey fact sheet. (<http://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2018/09/01.-UNHCR-Turkey-Fact-Sheet-August-2018.pdf>), 24 Eylül 2018 tarihinde erişildi.

- UNHCR, (2018). Turkey: Education. (<http://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2018/09/09.-UNHCR-Turkey-Education-Fact-Sheet-August.pdf>, 24 Eylül 2018 tarihinde eriildi).
- Yayl, D. ve Yayl, D. (2009). *Yabanc, Dil Ö retimi Yakla ,mlar, ve Yöntemleri*, Yabanc,lara Türkçe Ö retimi Politika Yöntem ve Beceriler (Ed. D. Yayl, ve Y.Bayyurt,). Ankara: An, Yay,nc,l,k
- Yelpaze, . ve Güler, D. (2018). The relationship between attitudes towards asylum seekers and compassion levels of university students. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 5(3), 524-543.

Extended Abstract

Introduction

People are forced to leave their places of residence because of persecution, conflict and violence (Er and Bay,nd,r, 2015). One of them, the Syrian civil war, is the most recent migration incident (Kartal and Ba ç,, 2014; Tunç, 2015; Hopyar, 2016). This migration has brought various problems for refugees.

Refugees face economic, social and cultural problems in places where they go (Er and Bay,nd,r, 2015). Housing, unemployment, lack of social support, inability to obtain information from the authorities, discrimination, harassment (Kartal and Ba ç,, 2014), health problems (Korkmaz, 2014), psychological problems (Deniz, 2009; Önen, Güne , Türeme ve A aç, 2014; eker ve Aslan, 2015) violence and racism caused by prejudice (Koluk,r,k, 2009) are among the main problems experienced by refugees.

One of the most important of these problems is the possibility of training (K,lcan, Çepni and K,l,nç, 2017; Çobaner, 2015). The education of Syrian refugees is important in terms of adapting to social life (I ,kl, Babahan, ahin and Balkar, 2016). In order to solve the problem of education, Syrian students are provided both in public schools and temporary education centers (I ,kl, Babahan, ahin and Balkar, 2016; Mercan Uzun ve Tüm, 2016). 976200 Syrian students in the education age. These were registered to education, and 610,278 (62,52%) were provided with access to education (MEB, 2018).

One of the primary problems in education is the language problem. Syrian refugees face the most language problem in our country (eker and Aslan, 2015; Kara, Yi it and A ,rman, 2016). Field studies It has been observed that the negative reactions to Syrians are caused by the different language, culture and lifestyle (Tunç, 2015; Orhan and Gündo ar, 2015). It is thought that giving priority to Turkish education will facilitate social cohesion (Tunç, 2015).

It is seen that there is a specialist problem in education. Studies have shown that teachers experience problems in the education of foreigners and in language teaching and they are inadequate. (Er and Bay,nd,r, 2015; Mercan Uzun and Tüm, 2016; Ta tekin, Bozkurt Yükçü, zo lu, Güngör, I ,k Uslu and Demircio lu, 2016). The fact that teachers are insufficient in the education of foreigners shows that education will not reach the desired goal. At the same time, it should be considered that the problems that can be experienced will negatively affect teachers' perspectives. Researches reveal negative point of view (Kara, Yi it and A ,rman, 2016; Topkaya and Akda , 2016). Refugee students are able to adapt and get rid of the problems they are experiencing is closely related to the approaches of their teachers (Sa lam and Kanbur, 2017). This, however, implies that the teachers who will train for foreigners should receive a certain training in this area. In order for the teachers who provide this training to have a certain knowledge, Turkish language certificate programs are organized through universities. In the content of the program, there are also methods and techniques for foreign language teaching as well as approaches and perspectives to students. It is hoped that teachers who take Turkish education course to foreigners or who attend the certificate program will have a positive change in their point of view.

Method

The research was designed according to the pre-test and post-test single experimental group. The sample of the study consists of 76 Turkish and classroom teachers who work in GEM and MEB schools and participated in Turkish Language Teaching certificate program in Kahramanmara Sütçü İmam University in 2017-2018 academic year.

In the study, " Attitude Scale for Refugees / Asylum Seekers " which was developed by Ommundsen and Larsen (1997) and adapted by Yelpaze(2018) to Turkish was used. In the first part of the attitude scale, questions about determining the gender, branches, professional experience, age, marital status and the institution where they work are included. In the second part, 5-point likert type attitude scale was used. The developed attitude scale is reported to be a single factor 26-item scale. As a result of the adaptation of the scale to Turkish, the reliability coefficient (Cronbach alpha) was found to be .92 (Yelpaze, 2018).

Prior to the certificate program, 'Attitude towards Refugees / Asylum Seekers' Scale was applied as a pre-test. The certificate program was completed in a four-week period with 61 hours of theoretical lectures, course observations and practical courses. After the certificate program, 'Attitude Scale for Refugees / Asylum Seekers' was applied as a final test.

The data obtained from the pre-test-post-test application of the Attitude Scale for Refugees / Asylum Seekers were analyzed by the dependent sample t-test. The data obtained from the gender, branch, occupational experience, age, marital status and the variables of the institution in the first part of the scale were analyzed by independent sample t-test.

Results and Discussion

In this study, it is aimed to investigate whether there is a change in the attitudes of the teachers attending the certificate of Turkish Language Teaching to Foreigners to refugees / asylum seekers. At the end of the study, it was seen that there was a significant change in the attitudes of teachers towards refugees / asylum seekers according to the pre-test and post-test scores. Gender, branch, professional experience, age, marital status, and the variables such as the institution they work in both pre-test and post-test results showed that there was no significant difference.

Before the experiment, it was observed that the average of the participants' point of view to refugees was low. This situation shows that teachers' perspective on refugees / asylum seekers is negative.

The negative viewpoint of educators can be related to the lack of adequate education in the education to be given to foreigners. Studies on the education of refugees revealed this situation. Findings and results of the studies showed that teachers experienced problems both in the education of foreign students and in the teaching of language and did not feel sufficient. The result of this study shows that teachers experience problems related to the teaching of foreigners. This situation is thought to be eliminated by the certificate programs and other state supported educational processes. Refugee students are able to forget the problems, to be able to adapt to life, to adapt to the country they live in, but to have a close relationship with their teachers' conscious and expert approaches (Sa lam and Kanbur, 2017).

It can be said that subjects in the content of the certificate program have a positive effect on teachers' attitude. It can be said that the lessons on strategy, principles, methods and techniques in foreign language teaching are more effective in the perspective of courses. It is thought that subjects such as teaching basic language skills and problems encountered in teaching Turkish to foreigners are also beneficial to the teacher both in theoretical and practical terms. The teacher who knows how to teach Turkish and how to use a strategy, method and technique in the education environment will face less problems and thus students will develop less negative attitudes.

This research is limited to teachers' attitudes towards refugees/asylum seekers. It is thought that the studies to be carried out for other branches, disciplines and stakeholders besides Turkish education will be beneficiary.